

İSMAİL GÜZELSOY

Hatırla

roman

Aziz arkadaşım Nuh Kökli'nün hatırasına.

“İnanır o sınırdaki Dünya'nın bittiğine.”
Aysel Gürel

“Zannedildiğinin aksine insan doğduğu zaman bir canı yoktur henüz. Onu hareketli kılan şey, var kalma güdüsüdür. Bütün varlıklarda ortak olan bu güdü, canın oluşması için gereklidir ama o sadece yolculuğun başladığı yerdir (andır). Can kazanma kavgası ne yaman bir aşk yoludur. Ancak başkalarının acısıyla yanarak ve başkalarının gözyaşında yunarak yürürsün o yolda. Ve bir gece, sessiz bir gölge olarak seni sevecek olanın ve sevdiğinin uykusuna düşersin. O ıssız bahçede ona fısıldarsın ki sana can verecek ilk sözü söylesin.

Söz, senin kendinden fazla olduğunu söyleyecektir. Bunu duyduğun anda da yolculuğun başlayacaktır. Bir rüyada yürüyeceksin. Bir rüyada arayacaksın izini. Tabii ki bulamayacaksın, çünkü onu yaratması gereken sensin. Tıpkı içinde büyüdüğün rüyayı yarattığın gibi...

Anlamadığının farkındayım, korkma. Daha önce de söyledim sana, yol boyunca yanında olacağım. Her şeyi bir bir anlayacaksın ama bu hiç işine yaramayacak. Yine buraya döneceksin. Yine bir rüyaya muhtaç olacaksın. Bu iyi olandır. Biz birbirimizin rüyasında can kazandık çünkü. Başa dönmek, geçilen yolu beyhude kılmaz. Buraya geleceğini bile bile yola çık şimdi. Cevherimiz rüyalara vuran o gölge, yani söz-

dür. Söz korku tünelidir. Korku tüneli, olan ile olmak isteyen arasındaki köprüdür ve köprü bizim kayıp yolumuzdur. Ve yol bizim kendimizi yeniden ayağa dikecek olan sözümüzdür ve vallahi söz bizim müstakbel canımızdır.

Her harfle biraz daha olacak olana bin selam gelsin...”

(*İfşaat*, Bölüm: 1, s. 12, Ontolojik bir tasarım olarak insan.)

I. Kısım

Bahtın açık olsun güzel kız

Cibeş İso

Ben var ya, her şeyin sonunu gördüm, biliyor musun?

Kalenin arkasında, korunun sonuna doğru, gövdesini altı kişinin ancak sarabildiği dev kavakların orada çok yaşlı bir kadın varmış vaktiyle. Kimse asıl adını bilmezmiş; ona Badkhor derlermiş. Ben görmedim. Esasında görmüşüm de altı günlük bebekmişim o zaman, gördüğümü bilmeden bakmışımdır Badkhor'a. Şehre hiç inmediğinden onu tanıyan az sayıda insan vardı, zaten onlar da yüzüne bakamazmış. Ya korkarlarmış ya üzülürlermiş. Yahut ikisi birden...

Mezbahacı Kerim Dayının dediğine göre öyle ihtiyarmış, öyle ihtiyarmış ki insan bin sene yaşasa o şekle gelememiş. Yine de penceresiz, kapısız, tek göz kulübesinde bir başına yaşarmış. Karşılıklı iki pencerenin ortasında durup, gözünü kapatıp ağzını açarmış geceleri. Onun için adına Badkhor derlermiş. Başka dilce "rüzgâr yiyen" demekmiş.

"Sahiden rüzgâr mı yiyormuş?" demiştim Kerim Dayıya:

"Vallahi yeğen, gözümle görmüşlüğüm yoktur ama duyduğum şu ki, evvelce nenem buna yemek götürürmüş de sefertasındaki her şeyi kuşlara, tilkilere, tavşanlara verirmiş."

Kerim Dayının anlattığına bakılırsa, bir seferinde de yarpuz toplamaya çıkan Kambur Sezai, akşamüstü koruda yo-

lunu kaybedince, onun kulübesinin dibinde bulmuş kendini. Kırık pencereden gizlice içeriyi dikizleyince görmüş ki Badkhor divanda oturmuş göğe bakıyor. Kaldığı harap kulübenin çatısının ortası çökmüştür. Bir vakitler yıldırım düşmüş, derler. Ya da başka bir şey anlatmışlar da benim hatırımda öyle kalmış. Badkhor oradaki geniş oyuktan göğe bakıyor, bir yandan da tavuk gibi ağzını açıp açıp kapıyormuş. Kerim Dayı bunu her anlatışında “evet” anlamında başını aşağı yukarı sallar ve şöyle derdi: “Başkalarının sözüne pek itibar etmem de Sezaî’ye güvenirim. O diyorsa doğrudur.”

“Badkhor nereye gitti?” diye sorduğumdaysa Kerim Dayı başını “hayır” der gibi iki yana sallamış ve demişti ki: “Birkaç vicdanlı insan ‘Ölüp kalacak harap damın altında,’ filan diye tasa ederdi. Ama öyle olmadı. Sen daha dokuz, on yaşında falandın herhalde, belki hatırlarsın. Öylecene birden kaybolup gitti. Öldü desen cesedi yok. Zaten bir müddet evvel ziyaretine giden zahı¹ karılara da, ‘Ben yakında yolcuyum,’ filan diyormuş.”

Rüzgâr yiyip yağmur içen, sisrengei gözleri olan o kadına sadece altı günlük lohusa kadınlar uğrarmış. Bazısı onun azize olduğunu söylerdi; rüyasında Hazreti Ali’yi görünce gözleri öyle bozarmış, derlerdi. Bazılarıysa Badkhor’un cadı olduğunu... Ama her ikisine inanan kadınlar da lohusalığının altıncı gününde onun kapısına gider, korkudan altlarına sıçsalar da bebeklerini Badkhor’un kucağına bırakırlarmış. Badkhor başını yukarı kaldırıp ağzını açar, bir süre hareketsiz kaldıktan sonra avucuna tükürüp tükürüğünü bebeğin alnına sürermiş. O zaman bebeğin kaderini söylemiş. “Bu ahmağın teki olacak ama öz başını dolandıracak. Fazla bir şey bekleme, zaten ziyankeş de olmayacak, ona yumuşak davran,” dermiş annesine.

1 Lohusa (Azeri Türkçesi).

Ya da “Bu kız bir subayla evlenip üç çocuk doğuracak. Mesut bir hayatı olacak. Çok üzerine varma, bırak gezip tozsun, o subayı kaçırsa karı döven, başı soğuk¹ bir Terekem’e² varıp bedbaht olacak,” veya “Kızıktan düşüp boynunu kıracak, almış iki sene felç hâlde yatakta kalacak; kızaktan uzak tutabilirsen okuyup yüksek bir binanın üst katında, sözü geçen bir idareci olacak, ilk evliliğinden aklım bir şey kesmedi ama ikinci karısı onu mesut edecek,” gibi ayrıntılı şeyler söylemiş. Bazen kestirmeden gider, “Bu çocuğu okut, iyi olacak, sana söz veriyorum,” ya da “Bunu on yaşında okuldan al, marangoz çıraklığına ver,” gibi kısa ve net bir öğüt vermiş.

Annem lohusalığının altıncı gününde beni götürdüğü zaman Badkhor ürkerek bakmış, “Neden bu kadar koca kafası var bunun? Boynu da yok,” diye söylenmiş ama cevap beklemeden alnımı tükürüklemiş. Sonra anneme dönmüş, başını iki yana sallamış ve “Bu nedir ya? Bunu sen mi balaladın³ avrat?” deyince annem ürkmüş tabii. Badkhor bizimkinin yüzündeki üzüntülü ifadeyi görünce bir daha denemiş, sonra beni annemin kucığına atmış, “Bunun kaderi yok,” demiş.

“Ne diyorsun bibi⁴, nasıl kaderi yok? Kaderi olmayan can olur muymuş? Bir daha bak, dikkatli bak kurban olayım, baştan savma iş yapma, üzme yüreğimi.”

“Yok evladım, alınyazısı yok bunun. Sen kurtul bundan. Yolunun üzerinde Kars Çayı’na at gitsin. Bu doğmamış ki zaten! Allah’ın dil sürçmesi bu, kusur yani, anladın mı? Haydi savuş git artık,” demiş.

1 Başı soğuk: İhmalkâr.

2 Doğu Anadolu’da yaşayan, Kafkas kökenli bir halk.

3 Yavrulamak.

4 Hala.

Annem de ağlayarak kendisini harap kulübenin dışındaki koruya atmış. Kucağında ben... Tipinin azdığı o akşamüstü, jilet gibi esinti varmış. Biçare kadın Taş Köprü'de durmuş, son defa bana bakmış, kararı karar, benden kurtulacak. Annem beni o akşam Kars Çayı'na atacakken oradan geçen faytoncu Zülfikar Dayı, kadının perişan hâline bakmış, pirelenmiş. Akıllı adamdır, annemi biraz sıkıştırmış, sonunda öğrenmiş meseleyi. Zülfikar Dayı biraz azarlamış, biraz alttan almış.

“Bacım, ne bakıyorsun o keftarın lafına, belki de kıskandı da öyle söyledi. Karı bin yaşına gelmiş ama sonsuz¹. Belli ki haset etti. Ne biliyorsun bu çocuğun başvekil olmayacağını? Allah yüzüne bakmayacağı kuluna can verir mi? Deli olma, git sen temiz sütünü ver, gerisini Yaradan'a bırak,” demiş. Annem o zaman biraz teselli bulup beni büyütmeye karar vermiş. Vermiş ama benden sonraki hayatı hiç iyi gitmemiş. Üç hafta sonra babam kaçmış. Onu da mı anlatayım?

Ben doğmadan dört buçuk ay önce Çingeneler gelmiş Kars'a. Akrobatlar, hokkabazlar, sihirbazlar, meddah falan işte, bildiğin şeyler... Meydandaki büyük çadırların arkasındaki küçük bir çadırda çelimsiz bir kız varmış. “Yılanların Sultanı: Şahmeran/Garikapriya ormanlarından sizin için getirdik” diye yazıyormuş çadırın üzerinde. Bir de resmi varmış kızın. Belden yukarısı insan, aşağısı yılan... Hesapta! Önü camla kaplı bir sandıkta uzanmış hâlde, loş çadırı ziyaret edenlere dik dik bakar, arada yılan gibi kıvranıp dururmuş kız. Kuyruk dediğin ne biliyor musun? Güya yılan derisini andıran lacivert cin puluyla kaplı uzun bir şalvar işte. Çengi kızının bütün numarası buymuş. Gündüzleri pek ziyaret eden olmazmış onu. Çoluk çocuk denk gelirse beş kuruş verip çadıra girer, sonra da sıkılıp çıkarlarmış. Yetişkinler geceleri zi-

1 Kısır kadın.

yaret edermiş kızı. Emsalsiz bir dansla herkesi mest edermiş. Hâlâ da anlatır dururlar o kızı. Her neyse işte, babamla bunlar birbirlerine çok fena tutulmuşlar. Ama oluru yok tabii. Bizim uyduruk Şahmeran, oymakbaşının kızı, babam evli, annem hamile, nasıl olacak? Bunlar kavilleşmişler.

“Bizim karı kış başı doğum yaptıktan sonra Ankara’da filanca heykelin önünde her gün üç ile beş arası seni bekleyeceğim. Öncesinde onu ortada bırakmam, mertliğe sığmaz. Al-sın yavrusunu kucağına, biz işimize bakalım,” demiş babam.

Kız da “Ölsem de oraya geleceğim habibim,” diye söz vermiş.

Kim duymuş, nereden biliyorlar bu konuşmaları diye sorma bana. Ben de vaktiyle çok sordum, anlatanlar sanki Allah’ımı inkâr etmişim gibi bön bön suratıma baktı hep. Zaten Kerim Dayı, “Siktirsinler, yok ulan öyle bir şey,” diye kestirip atmıştı.

Babamın kaçıp gitmesine dair başka hikâyeler de dönerdi. Güya annem Sayın Valim’in evine sadece temizliğe gitmezmiş de orada başka işler de çevirirlermiş. Babamın kuşu ötmediğinden annemi gebe bırakma ihtimali yokmuşmuş. Hâliyle ben esasen Sayın Valim’in oğluymuşum. Babam da koskoca Sayın Valim’in karşısına dikilip namusunu temizleyemeyeceğinden, ne yapsın, yüzünün yerden kalkamayacağını anlamış ve kaçıp gitmiş. Kerim Dayı, “Ulan daha iki ay önce bu herif zampananın tekiydi hani, şimdi de kuşu ötmüyor. Sen inanıyor musun böyle zırvalara?” demişti.

Ne bileyim! O aralar başka masallar da kulağıma çalınıyordu. Aslında babam milli istihbaratın mühim komutanlarındanmış da Reiscumhur onu Ankara’da hususi vazifeye aldırılmış, yok aslında iş üstünde yakalanan Rus casusuymuş da filan da falan. Kafa ütölemek istemiyorum ama herkesin

babamın kayboluşuyla alakalı bir hikâyesi vardı o günlerde. Kahvede çay götürdüğüm boş insanlar, “Otur balam, sana işin aslını astarını anlatayım,” diye başlardı masala. Bazen dik dik adamların yüzüne bakıyordum. Gözümü kırpmadan bakabilirsem yalan söylemekten vazgeçeceklerinden emindim bir dönem. Saflık işte!

On dört yaşındaydım. İlk kez cesaretimi toplayıp anneme, “Babam neden kaçtı?” diye sormuştum. Annemden başka kimse işin doğrusunu bilemezdi tabii ki. Oysa anneme soru sorabilmem ne zordu. Daha doğrusu onunla konuşabilmem, hatta yüzüne bakabilmem bile cesaret işiydi. Rahmetli benimle konuşmazdı. Bana kötü davrandığını söyleyemem. Bana davranmazdı. O, evde hiç yokmuşum gibi kendi işine bakardı. Bazen ben bile var olmadığım duygusuna kapılmışımdır. Daha küçükken, mutfak dolabının köşesine asılı, kenarlarından sırrı atmış oval bir ayna vardı, sık sık tabureye çıkıp orada kendime bakma ihtiyacı hissederdim.

Halbuki aynaya bakmaktan hiç hoşlanmazdım. Kendimden ürkerdim. Taşımakta zorlanacağım kadar büyük ve ağır bir başım olmasına rağmen nasıl oluyor da bir alınyazım olmuyordu? Bunu anneme kaç kez sormuştum ama zamanla, onunla konuşabileceğime dair umudumu kaybetmiştim. Artık anneme bir şey sorduğum zaman bana cevap vermeyeceğinden emin gibiydim ama o gün, belki artık büyüdüğüm, eve de üç-beş kuruş para getirmeye başladığım için beni duymuştu. “Babam neden kaçtı?” diye sorduğum zaman başını kaldırıp tavana baktı ve “Senin yüzünden kaçtı,” dedi sadece. Öksürük nöbeti geçsin diye uzun uzun bekledim. En azından bir cümle daha söyleyecek ve ben babamın benim hangi kusurum, edepsizliğim, yanlışım yüzünden kaçtığını öğrenebileceğim diye bekledim ama onun ağzından öksürükten başka

bir şey çıkmadı. Babamın ablası Saray Bibi'ne, küçük kardeşi Türkan Bibi'ne sormama gerek yoktu zaten. Daha ben sormadan, zavallı adamcağızın annemin şerrinden kaçtığını ballandıra ballandıra anlatıyorlardı.

Ben on beşimi doldurduğum sene, Mezbahacı Kerim Dayı, "Evlad, gitmenin sebebi olmaz. Gidenlere kafa yormak maziye planlamak gibidir. Sen gidene değil, gelene bakacaksın," demişti.

Bir süre bu sözlerle teskin olmuşum; artık babamı düşünmenin, adamın neden kaçtığını anlama arzusunun, onu bulmaya çalışmanın ne kadar manasız olduğunu biliyordum. Ta ki kahvehanede akli gelgit bir ihtiyar, "Nasıl da babasına benziyor!" deyinceye kadar da o konuyu kendi içimde kapatmışım.

"Nerem benziyor babama?" demiştim.

Aklımda, yatak odasının duvarındaki asker fotoğrafı vardı. İnce yüzlü, keskin çeneli, çipil gözlü bir adamdı babam. Benim tam tersim...

"Kısa boylu, geniş alınlı, koca kafalı ve pörtlek gözlüsün. Tıpkı baban..." demişti ihtiyar gülerek.

İşte o zaman onun Sayın Valim'den söz ettiğini anlamışım.

"Ne alakam var be, ben hakiki babama benziyorum!" demiş, öfkeden titreyerek kahvehaneden dışarı fırlamışım. Tam da Sayın Valim beş yavru köpeğiyle oradan geçiyordu. Dikilip uzun uzun onu seyretmişim. Kimseye ve hiçbir şeye bakmadan, gözlerini yavru köpeklerden ayırmadan yürüyordu. Nefretle, tiksiniyor incelemişim onun hantal hareketlerini. Yürüyüşüm benziyor muydu sahiden? Kolları uzun muydu benim gibi? Acaba... Giderek içine gömüldüğüm o kasvetli belirsizlikten onun sorumlu olduğuna inanmaya başlamışım.

Sayın Valim insanlara zulmeden, kirli işler çeviren, esnafı, çiftçiyi haraca kesen, alçağın, düzenbazın tekiydi. Babasızlığı ya da bir Çingene kızıyla kaçan uçkuru gevşek bir adamı ona yeğlerdim. Çocuk aklıyla, onun babam olmadığını ispat etmek için gülünç bir de yol bulmuştum. Ben çok saf bir çocuktum o günlerde. Zaten anlattıklarımın da çıkarmışsındır. Kim ne derse inanıyordum ve galiba birilerini bana bir şey anlatmaya tahrik eden şey tam da buydu.

Serin bir bahar akşamıydı. Mahalledeki gençlerden biri, İstanbul'da seyrettiği filmi anlatıyordu. Ne sinema bilirdim ne de anlattığı abuk sabuk hikâye ilgimi çekiyordu. Sokağa dikildiği günden beri hiç yanmayan lambanın altında, oğlanın etrafını çevreleyip çekirdek çitleyenler dikkatle onu dinliyordu. İstanbul'a gidenler ne çok hikâyeyle dönerdi. Büyük bölümünü trende gelirken uydurdıklarını herkes bilir, yine de bu maceraları masal gibi dinlemeyi severdi. Kaybedilmiş ya da ulaşılmaması imkânsız olan her güzelliğin şifreli adıydı İstanbul. Kiminin beyhude geçmiş gençliği, kiminin incelikli insanlarla dolu bir yerde yaşama arzusu... Herkes ruhunda kabuk bağlamak bilmeyen o yaraya İstanbul diyordu. Onun için bunları ciddiye alıp duymazdım bile ama bir ara "Öz babası olsa karşı çıkamazdı tabii ki," gibi bir cümle çalındı kulağıma. Bak bugün hâlâ bilmem, sahiden oğlan öyle mi dedi, yoksa başka bir şey söyledi de biçare aklım mı onu öyle yorumladı ama bu söz bana kılavuz oldu işte. Eğer insanlar öz babalarına karşı gelemiyorlarsa, ben de Sayın Valim'e diklenirsem onu babalıktan çıkarabileceğime karar vermiştim. Nasıl ama?

Annemin mendile pembe kan tükürmeye başladığı günlerdi. İki hafta boyunca fırsat kollamıştım ve bir öğleden sonra, Sayın Valim kahvehanenin önünden geçerken karşısına dikilip, "Baban yaşında adama tokat atmaya utanmıyor mu-

sun ulan Vali?” demiştim. Kahvehanedekiler ve Sayın Valim bir an donup kalmıştı. Kimse tam olarak neden söz ettiğimi anlayamamıştı. Sözünü ettiğim olay üç ay önce olmuştu. Ben de fazla bir şey bilmiyordum zaten. Sadece oğluna iş bulunmasını isteyen ihtiyar bir adamın ısrarla kapısını aşındırması zerine Sayın Valim’in hiddetlenip adamı tekme tokat kovduğunu duymuştum. Sayın Valim’in onca çirkin işi arasında neden ihtiyarı dövmesine takılmıştım acaba? Kahvehanedekiler de yavaş yavaş olayı hatırlamaya başlamıştı. rkek fısıltıların içinde “Sadullah Amcayı söylüyor galiba,” gibi sesler belirgin hâl alırken, Sayın Valim’in etrafındaki yavru köpekler ve iri sarman Kedi şulbu bana saldıracak gibi oldu ama Sayın Valim onları üç ayrı şekilde çaldığı ışlıkla durdurdu, kahvehanenin önündeki iskemlelerden birini alıp kafama vurdu. Bu olaydan sonra on iki gün hastanede yattım, kafama on sekiz dikiş atıldı ama çıktığım ilk günlerde, tarif edemeyeceğim kadar iyi hissettim kendimi. Sayın Valim’in oğlu olmadığımı kanıtladığım için falan değil, hayır, hiç alakası yok. Kafama yediğim sandalye zihnimdeki bir pencereyi aralamıştı. Hayır, aralamamış, belki de her zaman kapalı kalması gereken o pencereyi sonuna kadar açmıştı. Beynimin karanlık kalması gereken bölümüne ışık sızmıştı.

Hastanede gözlerimi açtığım andan itibaren dünya farklı bir yere dönüşmüştü. Renkler, rüzgâr, güneş, duygular, sesler, tatlar, rüyalar, simalar, Kars Çayı’nın akışı, akasya ağaçlarının nazenin salınışı hızla değişiyordu. Hayat daha keskin, her şey daha belirgin bir hle geliyordu. nceki hayatım sisli bir rüyada geçmiş meğer. Sis hızla dağılıyor, gerçeğin en haysız çıplaklığı beliriyordu karşımda. Işık, gölge, toprak, ağaç, rüzgâr, çimen, bulut falan... Sanki her şey bir sır fısıldıyordu bana. Kokuları ve duyguları görüyor, gölgelerin soluğunu

dinliyordum. Bazen bir rüzgârın içinde, çok uzaklarda konuşan insanların iç çekişini, kederli hıçkırışlarını duyuyordum. Kilisenin harap kulesinin üzerinde oturup şehre baktığımda, orada yüzlerce sene önce yaşamış ve ömründen kâm almadan göçüp gitmiş gelinlerin dertli türkülerini duyuyordum. Yorgun ihtiyarların inleyişini, vahşi atlıların vurduğu kervanlardan canını zor kurtaran yaralı tüccarların feryadını dinliyordum istemeden. Zamanın içinde eriyip gitmesi gereken seslere şahit oluyordum. Asırlar boyu bu cihanda biriken yakarışlardan, inlemelerden, kakhahalardan, işveli mırıltılardan, kargışlardan ve küfürlerden bitap düşüp bazen o harap çan kulesinin tepesinde sızıp kalıyordum. Bir yaprağın, bir dalın, bir cırcırböceğinin, ay ışığının bana seslenişiyle uyanıyordum sonra. Dünya benimle konuşuyordu, anlıyor musun bunu?

Her şey nasıl da berraktı! Zihnim su gibi akıyordu. Artık babamın neden gittiği, annemin neden konuşmadığı, kahvedekilerin ne düşündüğü, hatta Kerim Dayının sözleri bile umurumda değildi. İlk zamanlar ne keyifliydi bu hâl! Bana ıstırap veren her şey, yeni tanıştığım bu hayatın keskinliğinin yanında neredeyse uzak bir hatıraya dönüşmüştü. Annemin kanlı mendilleri bile kalbimdeki heyecanı solduramıyordu. Belirsiz, sebepsiz, beyhude bir hoşnutlukla sarhoştum. Ne olacaktı, neyi ümit ediyordun, diyorsun. Hiç! Dünyanın en güzel hissedışı ümit değil, ümide ihtiyaç duymayacak durumda olmaktır.

Ama her şey giderek ağırlaşıyor, yorucu bir hâl alıyordu. Ağıtlı bir ezgi gibi, zamanın kederli sesi beni yoruyordu. Zaman acının yatağıydı, tek bildiğim buydu işte. Tarih cehennem külleriyle kaplı bir zindandı. On altı yaşıma geldiğimde, o kadar derini görüp uzağı duyabilmek katlanılmaz olmuştu

artık. Her şey beni ağlatacak kadar çok açıyordu kendini bana. Gerçeğin bir yerden sonra zehirli olabildiğini anladığım zamanlardı bunlar. Gerçek ölümcül değil, ölümün maskesiydi. Hiçbir zaman yalnızca gerçeğe inacak kadar kalpsiz olamadım. Oysa kahvehanedekilere bakarsan kafayı sıyırtmıştım. “Kendi kendine bir şeyler mırıldana mırıldana dolanan bir meczup oldu zavallı. Deli deli bakıyor etrafına, çok sürmez kırlara karışır bu,” diyorlarmış arkamdan.

“Kerim Dayı, ne alakası var, ben her şeyi lüzumundan ziyade anlıyorum, bazen kendi kendime şarkı mırıldanıyorum ki dikkatim dağılsın. Deli deli filan da bakmıyorum, sadece her şey dikkatimi çekiyor. Bazen asırlar önce burada yaşamış insanların sesini, kokusunu duyuyor, gölgelerini görüyorum, insanların yüzlerinde duygularının rengini seçebiliyorum, çok rahatsız oluyorum bundan,” dediğimde, Kerim Dayı, “Bir iş bul çalış,” demişti, “herkesin seni deli zannettiği yerde sağlam kalamazsın. İnsanlar kendi aptallıklarını sürdürebilmek için bir deliye ihtiyaç duyarlar, o sen olma işte balacan.”

Ben de aşırı keskin bir dünyanın karşısında biraz rahatlamak istiyordum. Kırlara açılmaya başladım. Kars Kalesi'nin gerisindeki yamaçlarda dolanıyor, geniş arazide yürüyor, bitkileri, böcekleri, bulutları ve rüzgârı duyamayacağım yorgunluklara sığınıyordum. O zamanlarda az da olsa rahatlıyordum işte. Birkaç ay böyle devam ettikten sonra bir akşam, rastlantıyla Badkhor'un metruk kulübesine çıkıverdi yolum, onun yatağına uzandım. Uçuk mavi dolunayın ışığının düştüğü yerdeki sökülmüş döşemelerin arasında biten, mavi benekli kızıl mantarları gördüm. Ayın ziyasıyla yıkanan o kasvetli kulübedeki mantarların öyle hoş görüntüleri vardı ki onları bir yavru kedi gibi alıp okşama hissi uyanmıştı içimde. Birinin ucundan koparıp ağızıma attığımda ruhum teskin oldu. An-

ladım ki mantar zehirliydi ama ondan bir çimdik yediğimde gerçeğin zehrinden arınıyordum. Her zehrin az bir miktarı ilaçtır. Huzur bulmuş bir hâlde, Badkhor'un vahşi hayvanlar tarafından parçalanmış yatağına yeniden uzandım. Dünya ve zaman zırlayıp durmayı kesmişti işte. Dalıp gitmeden evvel, bir zamanlar orada yapılan bir konuşmayı duydum: “Bunun alını yazısı yok!” diyordu Badkhor. Annemin şaşkınlığı geçince hıçkırarak yalvarışını dinledim. “Ne olur bibican, bir daha bak,” derken nasıl da bitkin düşmüştü.

Sabah heyecanla yerimden kalkıp mezbahaya gittim ve Kerim Dayıdan bir avuç kan aldım, onun yazıhanesinden bir kalem, bir parça kâğıt getirdim, “Dayı, buraya yazsana,” dedim.

“Ne yazayım yeğenim?”

“Pişman, diye yaz.”

Sağ olsun dediğimi yaptı. Sonra cebimden aynamı çıkarıp geniş alınma bunu tersten yazdım. Tersten yazdığım için de yüzüme bakan doğru okuyacaktı.

“Bu ne şimdi?” dedi Kerim Dayı.

“Alını yazım.”

Sevinçle çıktım mezbahadan. Dünya öyle bağır çağır kendini anlatmıyordu artık. Buğulu bir rüya kadar uçarıydı her şey. Eve gittim, bir güzel uyudum.

O günlerde artık annem parça parça kan tükürmeye başlamıştı; ben bunu görmezden geldikçe, kadıncağız dikkatimi çeksin diye kanlı mendilleri leğendeki kirli çamaşırların en üstüne seriyordu. “Görmezden gelmek” dedim ama yaptığım bu değildi. Ruhum gözümün gördüğünü kabul etmek istemiyordu yalnızca. Mesuttum dedim ya. İlk defa hayat sancısı biraz dinmiş, ruhum gevşemişti; ahengi bulabilmiştim nihayet. Ayarım biraz bozulur gibi olunca mantardan bir parça alıp ağzıma atıyordum.

Gönlümüz yaralıysa neyi görmemiz gerektiğine biz karar veremeyiz. İncinmiş ruhumuz avunabilmek istediği zamanlarda, kendine acı verecek şeylere bakmaz. Annem kan kusmaya başlayınca kadar bir renge, bir sese, bir küskün bakışa kapattım gözlerimi. “Kapatmışım” demeliyim... Ben değil, dünyanın ve zamanın ne kadar berrak olduğunu bir daha görmek istemeyen yanım, mavi benekli kızıl mantarın bahsettiği rüyalarla meftundu.

Her şeyin sonunu gördüm ben. Biliyor musun bu nasıl oldu? Bir lanet... Allah'ın verdiği bir ceremeydi çektiğim. Ciğerini kusan annemden bakışlarımı kaçırdığım için oldu bu hâl. O günden sonra ne kadar zulüm, intihar, kalp krizi, tecavüz, afet, kıyım, kaza, cinayet, yangın, ihanet yaşandıysa ben oradaydım. Başımı çeviremez, gözlerimi yumamaz, arkamı dönemezdim. Böyle şeyler olurken ne kadar mantar yesem de, üzerine iki şişe Tekel birası içsem de hareket edemezdim. Tugay komutanı kafasına sıkar, tam o anda oradan geçiyor olurum, aralık pencereden adamın beyninin duvara yapıştığını görürüm. Camcı İzzet kalp krizi geçirip çırpınırken onun dükkânına işim düşmüştür, Sibel Kadın dağın terkinde doğum yapacaktır, Cibeşe İso kurusun diye güneşe serdiği mantarları almaya gidecektir. Dünyanın berrak olmadığı zamanlarda da ıstıraplı bir yurtluk olduğunu böyle böyle anladım, yoruluncaya kadar gördüm. Görmek bir eza, bir cefa, bir zeval olana kadar gördüm. Ne her şeyin cam gibi keskin hâli, ne de mavi benekli mantarların sisinde kaybolan dünya acısız bir yol açabildi önüme. Şahit olduğum her şey biraz daha büktü belimi. Alınyazımı değiştirmeme gülenler yavaş yavaş çilemi anlamaya başladı. Her acıyla alınyazımı bir kez daha değiştirmem gerekti. Umutla, yeni kaderimin beni kurtaracağına inandım. Yine de hiçbir şey değişmedi, ben her şeyin sonunu gördüm be usta!

Yetim bir masumenin ayın başındaki kilise harabesinde tecavüze uğradığını gördüm son olarak. Kötülüğün her cinsine şahit oldum geçen zaman içinde. Sayın Valim'in yaptığı gaddarlık yüzünden öyle incindim ki yaşamak nahoş bir şaka gibi geldi bana. Önce gülümsedim. "Ah," dedim içimden, "Bu kadar elem gerçek olamaz, mutlaka sonunda biri bunların bir şaka olduğunu söyleyecek bize." Sonra o biçare canın ırpınışlarını, ırpınışlarının dinini gördüm. Arkamı dönmek, yok olmak istedim. Annemin beni evin içinde görmediğı zamanları özledim, gözlerime küstüm. Bir saat önce Hürriyet Kiraathanesi'nin önünde, boynuna astığı ahşap sandıkta kitap satan adamın etrafına toplaşmış gürültülü gençlerin heyecanını gören gözler, şimdi kendi yaşıyla kavrunan bu yorgun oyuklar olabilir mi? Az önce gerideki kavak korusunun tepesinde büyülu bir dans yapan sığırcıkları coşkuyla seyreden gözler bu kurumuş kuyular olabilir mi?

Bir şey söyleyemedim, arkamı dönüp gidemedim. Sayın Valim'e de karşı ıkamazdım. "şerefsiz herif, iki dakikalık şehvet yüzünden civan bir ömrü harcıyorsun, sen nasıl bir pisliksin ulan!" falan da diyemedim. Hayır, korktuğumdan değıl. Bir darbe daha yerdim kafama en fazla. Ne olur ki, günde iki değıl dört para mantar atardım ağızıma. Ondan değıl; annemin vasiyetini iğneyemedim. İkinci ezanı okunduktan hemen sonra son bir kez öksürmüş, sinesi kan içinde kalmıştı. Koyu bordo kan, ak salarına bulaşmıştı. Demişti ki, "Hayvan herif, hayatta bir boka yaramadın, bari Vali köpeğinin itlerinin yanına iliş de a karnın doysun."

Ölmeden az önce böyle şeyler söylemişti. Halbuki ben, "Artık içme," filan demesini beklerdim. Topladığım mavi benekli kızıl mantarları kurutup birayla içmeme kızardı. Annem ölürken, "Söz ver, artık o zıkkımdan içmeyeceksin,"